

การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์:
กรณีศึกษาคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น*
PARTICIPATION OF SANGHA IN PUBLIC WELFARE: CASE STUDY OF
THE DHAMMAYUTTIKA SANGHA, NONSILA DISTRICT,
KHONKAEN PROVINCE

พระครูชัยวัฒน์พิศาล ชวโน*, พระครูวุฒิธรรมสาร

Phrakru Chaiwatphisan Chavano*, Phrakru Wootidhamsal

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: chaiwatcaya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ ศึกษางานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุตนิกาย และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุตนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการสาธารณะสงเคราะห์ เป็นการเสริมสร้างพลังทำงานร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีของโคเฮน และอัทซอพฟ์ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุต ฯ เป็นการดำเนินการเพื่อให้การสงเคราะห์ตามระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ไทย มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป และผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล โดยจัดทำโครงการต่อลมหายใจไว้ชีวิตโคกระบือ 2) คณะสงฆ์มีส่วนร่วมให้การช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ โดยทำโครงการมอบทุนการศึกษาพร้อมอุปกรณ์การเรียนแก่เด็กนักเรียน 3) คณะสงฆ์มีส่วนร่วมให้การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ โดยทำโครงการสร้างหอระฆัง วัดป่าธรรมรังสี และ 4) คณะสงฆ์มีส่วนร่วมให้การช่วยเหลือประชาชน โดยทำโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คณะสงฆ์ธรรมยุตนิกาย, การสาธารณะสงเคราะห์, อำเภอโนนศิลา, จังหวัดขอนแก่น

Abstract

This research aims to study the concept of the theory of the participation of the Sangha in public welfare, study the public welfare work of the Thammayut Nikaya Sect, and analyze the participation of the Thammayut Nikaya Sect in public welfare in Non Sila District, Khon Kaen

* Received October 4, 2024; Revised November 10, 2024; Accepted November 18, 2024

Province. This is a qualitative research, collecting data from documents, textbooks, books, and related research. The research results found that participation in public welfare is a way to strengthen the power of working together according to the theory of Cohen and Uphoff, which consists of 4 aspects: 1) Participation in decision-making, 2) Participation in operations, 3) Participation in benefits, and 4) Participation in evaluation. The public welfare work of the Thammayut Sangha is an operation to provide welfare according to the regulations of the Thai Sangha, which consists of 4 aspects: 1) Conducting activities to help and support, 2) Supporting the activities of others for public benefit, 3) Supporting public property, and 4) Supporting the general public. And the analysis of the participation of the Sangha in public welfare has 4 aspects: 1) The Sangha participates in activities to help and support by organizing a project to save lives of cows and buffaloes. 2) The Sangha participates in helping others' activities for public benefit by organizing a project to provide scholarships and educational equipment to students. 3) The Sangha participates in helping public property by organizing a project to build a bell tower at Wat Pa Thammarangsi. 4) The Sangha participates in helping people by organizing a project to help disaster victims.

Keywords: Participation, Dhammayutika Sangha, Public Welfare Work, Nonsila District, Khon Kaen Province

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงจุดกำเนิดของสังคมสงเคราะห์ว่าเริ่มต้นที่ใด อาจจะเป็นการยากที่จะหาคำตอบ ซึ่งอาจมีมาก่อนสมัยพุทธกาลก็ได้ สำหรับในสมัยพุทธกาลเอง เราสามารถพบหลักฐานมากมายจากพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์และพระสงฆ์สาวกได้ดำเนินงานสังคมสงเคราะห์อย่างเห็นได้ชัด โดยเชื่อกันว่า การสังคมสงเคราะห์เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการมีศาสนา เพียงแต่มีรูปแบบที่เป็นอาสาสมัคร (Volunteer) จะมีปรากฏผู้ที่มีจิตใจเมตตาที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ด้วยเหตุนี้งานสาธารณสงเคราะห์จึงถือเป็นชีวิตของพระสงฆ์และประชาชน ปัญหาการวิจัยจึงเกิดขึ้นว่า ท่ามกลางองค์กรสงฆ์ที่ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการยังไม่ได้ปรับระบบให้สอดคล้องกับยุคสมัย อีกทั้งขาดการเข้าใจอย่างทั่วถึงและตรงกัน ควรจะมีแนวปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างไร จึงจะเกิดเป็นประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด เป็นปัจจัยผลักดันให้แสวงหาต้นแบบที่ถูกต้องและเหมาะสม

การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ก็คือ การแสดงความอาทรและความรักในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หน้าที่หลักของพระสงฆ์สาวกในพระพุทธศาสนา ได้เริ่มขึ้นหลังจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระพุทธานุญาตส่งพระอรหันต์สาวก 60 รูป ออกไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” พระสงฆ์สาวกของพระพุทธองค์ก็ได้ดำเนินตามพระบรมพุทโธวาท นับจากสมัยพุทธกาลมาถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกิน 2600 ปีล่วงมาแล้ว เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้ เราจะพบเป้าหมายจากหน้าที่หลักของพระสงฆ์จากพระพุทธโฆสาวาทดังกล่าว 3 ประการ คือ 1) เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก 2) เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก และ 3) เพื่อเกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ ซึ่งเป้าหมายทั้ง 3 ประการดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า คือการช่วยเหลือสังคม สงเคราะห์สังคม หรือสังคมสงเคราะห์นั่นเอง

การสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทยเริ่มเป็นรูปองค์กร (Organization) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนั้นได้มีการปฏิรูปสังคมหลายอย่าง เช่น ปฏิรูปการศึกษา การสาธารณสุข การบริหารงานของรัฐ การเลิกทาส (พ.ศ. 2448) หน่วยงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนหลายแห่งก็ได้รับการจัดตั้งขึ้น เช่น ในปี พ.ศ. 2429 รัฐได้จัดตั้งโรงพยาบาลศิริราชขึ้น เพื่อบำบัดรักษาผู้ป่วยไข้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2438 องค์การสภาภาษาชาติไทยได้ เริ่มก่อตั้งขึ้น เดิมมีชื่อว่า สภาอุณาโลมแดง ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ทหารที่ป่วยเจ็บ ทั้งหลาย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ในขณะที่คณะสงฆ์ไทยก็ได้มีการดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์ภายใต้ชื่อว่า งานสาธารณสงเคราะห์ คำว่า สาธารณสงเคราะห์นั้น เป็นคำที่ประดิษฐ์มาภายหลังซึ่งไม่ปรากฏจากศัพท์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา แต่เมื่อพิจารณาจากรากศัพท์ของคำว่าสงเคราะห์แล้ว ย่อมสื่อไปถึงเรื่องการสงเคราะห์ที่เป็นสาธารณะ (วุฒินันท์ กันทะเตียน, 2562) คำนี้ปรากฏเป็นทางการในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เป็นลำดับที่ 5 ของ การกิจของวัดและพระสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) การกิจด้านการปกครอง 2) การกิจด้านการศาสนศึกษา 3) การกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) การกิจด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 5) การกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ และ 6) การกิจด้านสาธารณูปการ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559) ซึ่งมุ่งถึงการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น การใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลในการงานต่าง ๆ การช่วยเหลือและสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน การจัดฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ การสนับสนุนการสร้างโรงพยาบาลและอาคารเรียน ห้องสมุด ถนนและสะพาน เป็นต้น เหตุผลที่สนับสนุนให้พระสงฆ์ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำภารกิจ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ก็คือ การที่ชีวิตความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ดำเนินไปด้วยอาศัยปัจจัย 4 จากการอุปการะของศฤงคาร เพื่อให้มีชีวิตดำรงอยู่ได้ตามอัตภาพ พระสงฆ์จึงควรตอบแทนและช่วยเหลือชุมชน เช่น สงเคราะห์คนด้อยโอกาสในชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนทั้งปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจนหรือปัญหาการดำรงชีพ เป็นต้น (พระมหาสุภา อุตฺโต, 2541) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่สังคมมีความซับซ้อน ประชาชนมีปัญหาและความทุกข์ยากเดือดร้อนมากมาย ขณะที่รัฐมีความสามารถในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนยังไม่ทั่วถึง พระสงฆ์จึงสมควรจะเป็นที่พึ่งและช่วยเหลือสังคมอย่างใกล้ชิด สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของประชาชนและสังคม และตอบแทนการอุปการะของประชาชนด้วยการนำธรรมะที่ได้ศึกษามาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หากพระสงฆ์เข้าร่วมพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ก็จะมีส่วนช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนได้มาก เพราะชาวบ้านมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ในชนบทสามารถเป็นแกนนำในบทบาทการพัฒนาชนบท โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านจนกระทั่งสามารถประสบความสำเร็จในการพัฒนาอย่างง่ายดาย (พระครูสุภาจารย์วัฒน์ (สีหา สุภาจาโร), 2542) แต่ปรากฏว่าบทบาทการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ยังจำกัดอยู่ในบางพื้นที่ และยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความร่วมมือเพื่อประสานการทำงานกันเป็นภาคีเครือข่าย ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่เป็นทั้งผู้ปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้พ้นทุกข์

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น บนพื้นฐานแนวคิดในบริบทของพุทธศาสนาเพื่อสังคม ซึ่งเป็นคณะสงฆ์ที่มีความกระตือรือร้น และดำเนินการกิจด้านนี้มาอย่างยาวนาน โดยพิจารณาว่าพระสงฆ์และองค์กรสงฆ์ควรจะมีบทบาทต่อคนไทย และสังคมไทยอย่างไร ทั้งนี้ แม้ว่าบทบาทของพระสงฆ์จะมีเงื่อนไขที่ต้องดำเนินงานไปตามนโยบายของมหาเถรสมาคมหรือตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ แต่ในการดำเนินงานจริงด้านการสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความพร้อม มีจิตอาสาเสียสละต่อสังคม และสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการสาธารณสงเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการศึกษาแสวงหาแนวคิดและแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานด้านการสาธารณสงเคราะห์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการสาธารณะสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษางานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก
2. การรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนิน ดังนี้ 1) การดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก 2) การดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ คัมภีร์อรรถกถา ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนิน ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารคัมภีร์พระไตรปิฎก ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องมาทำการแยกแยะ จัดประเภทตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย 2) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการแยกแยะ จัดประเภท มาอธิบายให้ความหมายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย 3) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการแยกแยะ จัดประเภท ให้ความหมาย นำไปเขียนลงในบทต่าง ๆ ตามความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาของการวิจัย 4) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการแยกแยะ จัดประเภทให้ความหมายที่เขียนลงในบทต่าง ๆ มาศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น 5) ขอคำแนะนำ ปรีक्षा ความเห็นจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 6) ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น พร้อมทั้งสรุปและเสนอแนวความคิดประกอบกับทัศนะของผู้วิจัยต่อไป และ 7) วิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์: กรณีศึกษาคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยผ่านข้อมูลคุณภาพแบบพรรณนาเป็นความเรียงนั้น
4. เสนอผลงานการวิจัย ได้นำเสนอผลการวิจัยตามที่เป็นลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาในบทต่าง ๆ ตามลำดับ และเสนอผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ การสาธารณะสงเคราะห์ หมายถึง การที่คณะสงฆ์ร่วมกันคิด ร่วมกันลงมือปฏิบัติ และรับผิดชอบในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของวัดและพระสงฆ์ ที่ช่วยเหลือ อุดหนุนและพัฒนาสังคมทั้งด้านกายภาพและทางด้านจิตใจเป็นเครื่องมือขององค์กรทางพุทธศาสนา ที่ทรงพลังและมีประสิทธิภาพสูงที่สามารถขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวหน้าต่อไป โดยหลักในการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ อาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วมของของโคเฮน และอ์พอพอมี มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมใน

ผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

ศึกษางานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้เป็นการดำเนินงานกิจการพระพุทธศาสนาตามพันธกิจของคณะสงฆ์ในด้านสาธารณะสงเคราะห์ ที่มหาเถรสมาคมกำหนดให้พระสงฆ์ทำหน้าที่ช่วยเหลือและพัฒนาสังคม ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจากนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยการดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ดำเนินกิจการเองซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนระดับตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ช่วยเหลือ สนับสนุน อุดหนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำ อุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ได้สร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์และ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ให้การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และ น้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนหาอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส

ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ได้จำแนกตามลักษณะของงานสาธารณะสงเคราะห์ ใน 4 ด้าน และพิจารณาตามประเภทของการมีส่วนร่วมตามกรอบทฤษฎีของ โคเฮน และอัพฮอฟฟ์ Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. มีรายละเอียด ดังนี้ 1) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล กิจการของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ตัวอย่างเช่น การต่อลมหายใจให้ชีวิตโคกระบือก่อนที่จะถูกนำไปโรงฆ่าสัตว์ และได้นำไปให้แก่ผู้ยากไร้ได้มีอาชีพ การนำคณะศรัทธาทำโรงงานแจกจ่ายสิ่งของเพื่อการอุปโภคบริโภคพร้อมารักษาแก่ผู้ที่มาร่วมงาน เนื่องในวันเข้าพรรษา ณ วัดป่าภูเขาดิน โดย 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้วยการพิจารณาสภาพปัญหาในภาพรวม และกำหนดความต้องการและจำเป็นของคนในพื้นที่มาเรียงลำดับความสำคัญ เบื้องต้นให้ทุนสนับสนุนการบรรพชาอุปสมบทแก่ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน ณ วัดป่าภูเขาดิน อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น 1.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในลักษณะการสละทรัพยากร สละแรงกาย สละเงินทุน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำด้วยความเต็มใจ 1.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้วยการให้การศึกษากับและอบรมพระพุทธศาสนาและจริยธรรมแก่พระอุปสมบทใหม่ให้มีธรรมะเพื่อนำไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตและเป็นการดำรงสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และ 1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้วยการหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้มีประสิทธิภาพ 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ คณะสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ให้มีทรัพยากรเพียงพอกับการอยู่อาศัยและดำเนินชีวิต โดย 2.1) การมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามการพิจารณาสภาพปัญหาในภาพรวม และตอบสนองความต้องการที่จำเป็นเร่งด่วนของคนในพื้นที่จึงมอบเงินให้สำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหัวนากลาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปอแดง โรงเรียนบ้านแท่นศิลาทิพย์โรงเรียนบ้านหัวฝายสะอาดวิทยา

2.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ได้จัดหาเจ้าภาพสมทบทุนร่วมทอดกฐินสามัคคี ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2566 วัดป่าบ้านหัวฝาย ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น วัดบุตรสิม ตำบลหนองปลาหมอ อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น ขอนแก่น ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2566 วัดป่าศรีชมชื่น ตำบลปอแดงอำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น วัดป่าบ้านหนองไฮ ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น และวัดป่าหัวนากลาง ตำบลบ้านแท่น อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น 2.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ได้เป็นเจ้าภาพถวายทอดผ้าป่าสามัคคี ณ วัดบุตรสิม ตำบลหนองปลาหมอ อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น ขอนแก่น ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2566 วัดป่าศรีชมชื่น ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น วัดป่าบ้านหนองไฮ ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น และวัดป่าหัวนากลาง ตำบลบ้านแท่น อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น และ 2.4) การมีส่วนร่วมในการประเมิณผล ด้วยการหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงาน การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้มีประสิทธิภาพ จึงจับฉลากโคที่ได้อีกมาและได้ฝากเลี้ยงไว้เป็นจำนวนมาก และได้มอบของใช้อื่น ๆ อีกมากมายแก่ชาวบ้าน 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ คณะสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาพื้นที่ด้วยการให้เงินสนับสนุน อุดหนุนในการฟื้นฟู บูรณะ หรือสร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้ 3.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้วยการพิจารณาสภาพปัญหาในภาพรวม และกำหนดความต้องการและจำเป็นของคนในพื้นที่มาเรียงลำดับความสำคัญ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้นำในการจัดสร้างหอระฆังที่เสร็จสมบูรณ์ของวัดป่าธรรมรังสี บ้านโนนสะอาด ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น 3.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ นำเงินที่ได้จากการทอดผ้าป่าสามัคคีไปสร้างหอระฆัง สร้างกุฏิรองรับพระสงฆ์ สร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ เนื่องจากหลังเก่าชำรุดทรุดโทรมเป็นต้น 3.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ได้นำเงินที่ได้จากผ้าป่าสามัคคีและทอดกฐินสมทบทุนการศึกษา จำนวน 30,000 บาท มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน (มจร.อส.) จังหวัดขอนแก่น การมอบถวายจตุปัจจัย จำนวน 30,000 บาท ถวายแด่พระพุทธพุทธานุภาพ เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น (ธรรมยุติกนิกาย) เพื่อสมทบทุนในการก่อสร้างกุฏิรับรองที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 3.4) การมีส่วนร่วมในการประเมิณผล ด้วยการหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงาน การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้มีประสิทธิภาพ จึงพิจารณาให้คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ได้มีการนำพาพุทธศาสนิกชนตั้งโรงงาน แสดงมุทิตาจิตที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย (มจร.อีสาน) 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป โดยการพัฒนาชุมชนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ 4.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ให้ความช่วยเหลือด้วยการมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหันแฮด ตำบลบ้านแท่น อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น เป็นประจำทุก ๆ ปี 4.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้วยการมอบทุนการศึกษาพร้อมอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหัวนากลาง ตำบลบ้านแท่น อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง 4.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายได้เข้าไปการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้วยการให้ทุนสนับสนุนกิจการห้องสมุดเพื่อประชาชนแก่โรงเรียนบ้านหัวฝายโนนสะอาดวิทยา ตำบลปอแดง อำเภอนอนนท จังหวัดขอนแก่น และ 4.4) การมีส่วนร่วมในการประเมิณผล ด้วยการหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงาน การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณสงเคราะห์ เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาค ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ เป็นการดำเนินกิจการ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป ได้แก่ ผลด้านสาธารณประโยชน์ ทำให้ได้สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น สถานีนามัย หอสมุด ศาลาประชาคมซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งรักษาโรคและแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ ด้านจิตใจทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานสาธารณสงเคราะห์ และเกิดศรัทธา ยิ่งขึ้น (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร), 2555)

ผลการศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกาย อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น โดยการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกาย อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) ดังที่คณะสงฆ์ธรรมยุติกาย อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น ได้ออกแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และให้การอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2540) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวินัยธรรยธนา ภทฺธญาโณ (พึงชื่น) ที่พบว่า ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) ความเดือดร้อนของประชาชนในตำบลปากน้ำ อำเภอมะนังสมุทรปราการ ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทั้งการประกอบอาชีพ การว่างงาน การท่องเที่ยว ภาคเกษตรกรรม ปัญหาสุขภาพ ประชาชนอยู่ในภาวะยากจน สะท้อนถึงระดับความรุนแรงของปัญหาทางสังคม ที่เพิ่มมากขึ้น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางจิตใจในการบรรเทาความทุกข์ใจด้วยให้คำปรึกษา และ บรรเทาความเดือดร้อนด้านกายภาพ คณะสงฆ์ในตำบลปากน้ำได้ให้ความช่วยเหลือในการแจกจ่ายเครื่องอุปโภค บริโภคที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เข้าเยี่ยมเยียนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ติดเตียง ผู้พิการ (พระวินัยธรรยธนา ภทฺธญาโณ (พึงชื่น), 2564)

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุต อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. ใน 4 มิติ (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1981) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คณะสงฆ์ธรรมยุติกาย อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น กำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญของโครงการสาธารณสงเคราะห์ที่ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยการสร้างหอสมุดประชาชน เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ของ ประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาท ของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า พระสงฆ์ ประยุกต์งานด้านสาธารณสงเคราะห์ด้วยการช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง บทบาทการสาธารณสงเคราะห์จึงเป็น การดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป ทำให้ได้ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น สถานีนามัย หอสมุด ศาลาประชาคม ซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งรักษาโรค และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทางด้านจิตใจ ทำให้ประชาชนทั่วไปเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องาน สาธารณสงเคราะห์และเกิดความศรัทธา ยิ่งขึ้น (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร), 2555) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คณะสงฆ์ธรรมยุต นิกาย อำเภอนนทิลล จังหวัดขอนแก่น เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับศาสนาที่ยาวนานที่ตั้งใจบวชเข้ามาใน พระพุทธศาสนา จึงได้ช่วยเหลือด้านปัจจัย การบริหารงาน และประสานงาน แก่ผู้ปกครองของพระสงฆ์และ

สามเณรบาทใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบพงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม ที่ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษา บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประภัสสรธรรมวิมาน (มิ่ง ปภสฺสโร)” พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาเน้นที่การพัฒนาคน เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้ง ร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะ มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ (สืบพงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม, 2558)

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น นอกจากจะให้ความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังได้พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายใน กลุ่มด้วย จึงได้จัดงานทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อรวบรวมเงินเป็นทุนสนับสนุนกิจการของรัฐอันเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล กิจการของผู้อื่นเพื่อการสาธารณประโยชน์ที่จะนำเงินไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวนากลาง ซึ่งจะเป็นการเยียวยาทั้งร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยนต์ น้อยสงวน ที่ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์แนวพุทธบูรณาการในจังหวัด ศรีสะเกษ” พบว่า รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ต้องอาศัย หลักพุทธธรรม โดยพระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวังไว้ทั้ง 2 นัย คือ การสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไปสู่การพัฒนาและ บูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร (สุริยนต์ น้อยสงวน, 2560)

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ได้สำรวจ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) จึงได้จัดการงานทอดผ้าป่าและทอดผ้ากฐินทุกครั้ง คณะสงฆ์ก็จะให้ผู้ที่มาร่วมงานได้จับฉลากแจก โศกระป๋องที่ทางคณะสงฆ์ได้ไถ่ชีวิตโคกระบือไว้ให้แก่ผู้ที่มาร่วมทอดกฐินและทอดผ้าป่าโดยผู้ที่จับฉลากได้ ก็จะได้รับโคกระบือกลับไปเลี้ยงประกอบอาชีพซึ่งก็คาดหวังว่าจะทำให้การดำรงชีวิตมีความอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาโยธิน โยธิโก ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพ ผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า แนวคิดเชิงคุณค่าในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลักธรรม พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการพัฒนากาย (พัฒนาอินทรีย์ 6) การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) และการประพฤติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสังคมในการอยู่ร่วมกัน และปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ ให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติ (พระมหาโยธิน โยธิโก, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมี พระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาค ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทำให้ประชาชน ทั่วไปเห็นบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานสาธารณสงเคราะห์ และเกิดศรัทธายิ่งขึ้น ผลการศึกษางานสาธารณะ สงเคราะห์ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยการดำเนินงานสาธารณะสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูล กิจการของผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ 3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ และ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ในการสาธารณะสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอ็พฮอฟฟ์ ได้แก่ 4.1) การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ 4.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 4.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4.4) การมีส่วนร่วมใน การประเมินผล ซึ่งความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญของโครงการสาธารณะสงเคราะห์ที่ดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยการสร้างหอสมุดประชาชน เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ของ

ประชาชนทั่วไปไปตามที่มหาเถรสมาคมตระหนักถึง ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งทำให้วิถีชีวิตของคนไทยนับวันจะยิ่งถอยห่างจากพระพุทธศาสนามากขึ้น จึงพยายามฟื้นคืนบทบาทความสำคัญของพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์โดยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้วยเหตุนี้ คณะสงฆ์ธรรมยุติกาย จึงผลักดันภารกิจงานด้านสาธารณสงเคราะห์อันมีส่วนเอื้อต่อการทำงานของพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์และพระสงฆ์นักพัฒนาให้ได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้พระสงฆ์มีแนวทางในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ที่เหมาะสม และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือวัตรปฏิบัติ โดยพิจารณาใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะสงฆ์ธรรมยุติกายไม่ได้จำกัดแนวทางการทำงานสาธารณสงเคราะห์อยู่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง หากแต่มีการทำงานสาธารณสงเคราะห์ในหลายแนวทางควบคู่ไปพร้อมกัน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมกระบวนการสร้างเสริมจิตอาสาให้กับพระสงฆ์ กระตุ้นให้เกิดการแสดงถึงการมีส่วนร่วมด้านสาธารณสงเคราะห์ 2) องค์กรคณะสงฆ์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากในการสนับสนุนหรือผลักดันกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ดังจะเห็นว่าผลสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครธรรมส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรคณะสงฆ์ ฉะนั้น หากองค์กรคณะสงฆ์เข้าไปแสดงบทบาทในเชิงความร่วมมือกับพระสงฆ์ที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ในพื้นที่อื่น ๆ ก็จะทำให้พระสงฆ์สามารถแสดงศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พระครูประภัตรวิธาน (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร). (2555). บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุภาจารวัฒน์ (สีหา สุภาจาโร). (2542). บทบาทพระสงฆ์ในชนบทท่ามกลางภาวะวิกฤต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลนคิมทอง.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญ). (2540). การคณะสงฆ์และพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโยธิน โยธโก. (2560). บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการธรรมทรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 17(3), 25-36.
- พระมหาสุภา อุตฺโต. (2541). บทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า (2541-2560). ใน วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระวินัยธรมหา ภาทญาโน (พึงชื่น). (2564). ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคณะสงฆ์ตำบลปากน้ำอำเภอเมืองสมุทรปราการ ในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19). ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2559). พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ กันทะเตียน. (2562). แก่นสาธารณสงเคราะห์ในคัมภีร์พุทธ. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- สืบพงษ์ ธรรมชาติ และพระครูอรุณสิงหธรรม. (2558). ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาพระครูประภัตรธรรมวิมาน (มิ่ง ปภสฺสโร). วารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์, 2(2), 90-91.

- สุริยนต์ น้อยสงวน. (2560). รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. ใน ดุษฎี นิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. In Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.